

інсайтів, дослідженнях, прийнятті стратегічних рішень. Саме в цьому ключі повинна мислити особистість креативного типу.

Таким чином, визначення, дотримання та реалізація певних педагогічних умов формування креативної компетентності забезпечує ефективність зазначеного процесу.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що проблема креативної освіти знаходиться сьогодні на початковому етапі й це особливо актуалізує соціокультурне осмислення витоків креативності в освітньому процесі. Креативна освіта – це освіта зорієнтована на розвиток творчих здібностей людини та закріплення в його професійній свідомості установки на інновації. Така освіта мотивує самостійне осмислення дійсності, перетворення знань у потенціал саморозвитку. Вона є альтернативою освіті репродуктивній, прагматичній й нормативній, освіті “знання досвіду”. Креативна освіта на основі адекватних педагогічних умов виводить освіту здобувача/учня на рівень управління знаннями, створює умови для прояву креативності особистості і стає основою креативних дій та рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова, О.Є. (2012). До проблеми визначення сутності поняття креативності: проблеми та пошуки. *Нові технології навчання: Наук.- метод, зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, 71. – Київ-Вінниця. 8-15.
2. Боно, Э. (2015). *Гениально! Инструменты решения креативных задач = Serious Creativity A Step-by-Step Approach to Using the Logic of Creative Thinking.* Москва: Альпина Паблшер.
3. Вітвицька, С.С. (2003). *Основи педагогіки вищої школи.* К.: ЦНЛ.
4. Гилфорд, Дж. (1965). *Три сторони інтелекта. Психологія мислення.* Москва: Прогресс, 443-456.
5. Рындак, В.Г. (2012). *Педагогіка креативності.* Москва: Універ. книга.
6. Saukh, I. (2019). The creative education within the educational process changes. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J – Pedagogia-Psychologia.* Люблин. Retrieved from <http://umcsd.home.net.pl/ojs4/ojs-2.4.6/index.php/j> (<https://journals.umcs.pl/j>)
7. Сисоєва, С.О. (2006). *Основи педагогічної творчості.* Київ: Міленіум.
8. Torrance, E. P. (2001). *Experiences in developing creativity measures: Insights, discoveries, decisions.* Manuscript submitted for publication.
9. Szmidt, K. (2007). *Pedagogika twórczości.* Pedagogika GWP.

Сєрова Г. В.
Інституту педагогіки НАПН України,
(Київ, Україна)

МЕТОДИ І ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСКРІЗНОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА СТАЛІЙ РОЗВИТОК»

Процес модернізації освіти передбачає докорінні зміни в змісті та методології навчання, діяльності закладів освіти. Наскрізнi змістові лінії, які були впроваджені у навчальні програми загальноосвітніх навчальних закладів у 2017 році, є засобом інтеграції навчальних предметів, здійснення міжкурсних та міжпредметних зв'язків, формування ключових і загальнопредметних компетентностей (Наскрізнi змістові лінії, 2017). У переліку ключових компетентностей учнів, які формуються засобами усіх освітніх галузей згідно Державного стандарту базової середньої освіти визначена зокрема, екологічна компетентність, «що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства» (Деякі питання державних стандартів повної загальної освіти, 2020). Визначений зміст компетентності передбачає опанування учнями основ екологічних знань і розвиток в учнів природоцільних і ощадливих моделей поведінки й мотивації до такої поведінки кожного дня.

Наскрізна змістова лінія «Екологічна безпека і сталий розвиток» підсилює формування в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості щодо збереження і захисту довкілля, усвідомлення сталого його розвитку, готовності брати участь у вирішенні питань навколишнього середовища і розвитку суспільства (Наскрізнi змістові лінії, 2017). Включення у навчальні програми міжпредметних наскрiзних тем, зокрема таких як «сталий розвиток і стале споживання, ощадливе використання природних ресурсів, зміни клімату» потребує створення інноваційних навчальних посібників, добору відповідних методів і технологій навчання.

Протягом 2019-2020 років в рамках кількох міжнародних проєктів нами здійснювались спеціальні дослідження з питань розробки науково-методичного забезпечення занять з учнями 7-9 класів з проблематики сталого споживання, екологічного маркування, змін клімату, ресурсозбереження. Проведені опитування вчителів різних предметів показали, що більшість з них не є достатньо обізнаними в цих темах, а отже потребують як ґрунтовної додаткової інформації, так і методичного супроводу діяльності на заняттях. У нашому дослідженні ми визначили як оптимальний спосіб розв'язання цих завдань створення міжпредметних он-лайн посібників, які вміщували би матеріали як для вчителів, так і для учнів з подальшим їх розміщенням у вільному доступі на сайті МОН України. Такі посібники можуть забезпечити необхідну науково методичну підтримку вчителю з будь-якого предмету.

В рамках нашого дослідження були розроблені електронні навчальні посібники (автори Олена Пометун, Галина Серова): «Школярам про стале споживання» для занять з учнями 10-13 років; «Зміни клімату і наслідки кліматичних змін» для учнів 13-15 років, «Енергоефективність та енергозбереження» для учнів 10-13 років.

Експериментальна апробація авторських посібників дозволила випрацювати оптимальну структуру, що була апробована і схвалена вчителями з різних регіонів України. Для кожного заняття ми пропонували методичні розробки для вчителів та дидактичні матеріали для активної діяльності учнів. Методичні матеріали для вчителя містять детальний опис організації пізнавальної діяльності учнів на уроці, що складається з трьох частин: вступної, основної і підсумкової частини уроку. У дидактичних матеріалах вміщено комп'ютерні презентації, ігри, відео, роздаткові матеріали, які забезпечують можливість проведення учнями самостійних дослідів і планувати власні дії щодо відповідального споживання і ощадливого використання природних ресурсів. За такою структурою побудований кожен з вищеназаних посібників. Це передбачає, що заняття мають обов'язково носити активний практичний характер, стимулювати не лише обговорення, а й реальні дії, наприклад: аналіз груп товарів у супермаркеті з погляду екологічного маркування, інтерв'ю з різними людьми щодо споживання, щоденники власної поведінки щодо використання ресурсів вдома і т. п.

Візуальний компонент посібників складають відеоматеріали та комп'ютерні презентації для демонстрації під час кожного заняття. Вони не просто ілюструють зміст, а супроводжуються виконанням учнями відповідних завдань і обговореннями. Наприклад, на занятті на тему: «Як на клімат впливають наші споживчі звички» використовується інфографіка «Життєвий цикл паперу» (рис.1), під час опрацювання якої учні мають визначити і обговорити як пов'язані споживання і виробництво.

Розміщення всіх матеріалів для учнів і вчителів в Інтернеті дозволяє всім учасникам навчання працювати з усіма складниками посібника. Посилання на слайди наводяться в методичних матеріалах для вчителів. Доступ до презентацій і відеоматеріалів доступний з різних пристроїв: мобільного телефону, ноутбука, планшета, ПК. Пропоновані для занять відеоролики, сюжети, мультфільми або їх фрагменти надані з посиланням на YouTube і також передбачають виконання завдань

Рис.1. Життєвий цикл паперу

Наприклад, на вступному занятті «Що таке сталий розвиток і стале споживання» учням пропонується переглянути відеофрагмент і працюючи в парах визначити, які саме 17 цілей названі ООН як Цілі сталого розвитку. Потім перевірити складені переліки методом «кола ідей» і порівняти за допомогою QR коду за посиланням (рис.2).

Про Цілі сталого розвитку та їх завдання на сайті Глобального договору ООН:

<https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>

Рис. 2

Методичний апарат матеріалів максимально орієнтований на допомогу як учням в самостійному засвоєнні матеріалу, так і вчителям в організації пізнавальної діяльності учнів на заняттях. Для цього учням пропонуються завдання різного ступеню складності: 1) на початку заняття як мотивуючі до роботи; 2) запитання і завдання до кожного з видів діяльності на занятті; 3) питання для обговорення отриманого досвіду. Кожна тема містить перелік дій (моделей щоденної поведінки) для учнів, які бажано перетворити у звичку.

Таким чином, реалізація наскрізної змістової лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» передбачає використання інноваційних методів і цифрових засобів навчання та подальші дослідження у напрямі їх розвитку і вдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наскрізнi змістові лінії. (2017). Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/naskrizni-zmistovi-linii/>
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. (2020). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n183>